

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

Anexa nr.32
la Hotărârea Consiliului INJ
nr.1/2 din 31 ianuarie 2014

CURRICULUM
la disciplina opțională

„PSIHOLOGIA JUDICIARĂ”

(candidați la funcția de procuror)

AUTOR:
Svetlana RÎJICOVA,
dr. psihologie

_____ AVIZAT
Mariana PITIC, șef al Direcției instruire și cercetare

CHIȘINĂU, 2014

I. PRELIMINARII

Curriculumul la disciplina „*Psihologia judiciară*” se încadrează în problematica reformei sistemului de justiție din Republica Moldova și se axează pe tendințele actuale de dezvoltare a competențelor profesionale ale judecătorilor și procurorilor. Studiarea acestei discipline are menirea de a contribui la familiarizarea audienților programului de formare inițială organizat de Institutul Național al Justiției cu psihologia individului aflat în conflict cu norma juridică, rolurile care-i revin acestuia în „drama judiciară”.

Psihologia judiciară, ca știință și practică, asigură studiul și analiza complexă a comportamentelor umane implicate în procesul judiciar (omul într-o ipostază specială). De asemenea, disciplina nominalizată oferă audienților posibilitatea de a studia caracteristicile psihosociale ale participanților la acțiunea judiciară, modul în care aceste caracteristici apar și se manifestă în condițiile concrete și speciale ale interacțiunii lor în cele trei faze: faza pre-infracțională, infracțională propriu-zisă și post-infracțională.

Destinatarii formării: procurorii și judecătorii.

Scopul disciplinei constă în dezvoltarea competențelor procurorilor și judecătorilor de a analiza aspectele psihologice ale activității judiciare și a persoanelor incluse în actul judiciar și de a construi activitățile în baza acestor competențe.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- să stabilească interconexiunea personalitatea infractorului – context - act infracțional prin prisma particularităților psihologice;
- să aplice cunoștințele psihologice în procesul de comunicare cu infractorul, învinutul și inculpatul;
- să utilizeze concluziile examenului psihologic/expertizei psihologice în calificarea infracțiunii și emiterea sancțiunii;
- să aprecieze locul și rolul tehnologiilor psihologice specifice în activitatea judiciară;
- să-și dezvolte competențe psiho-intelectuale și moral-afective profesional importante.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

- să cunoască ariile de competență ale psihologiei judiciare și să definească rolul psihologiei judiciare în activitatea judecătorului și procurorului;
- să aprecieze și să utilizeze tehnologii psihologice specifice activității judiciare;
- să estimeze și să interpreteze caracteristicile psihologice ale persoanelor implicate în actul infracțional;
- să cunoască coordonatele psihologice ale procesului judiciar.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Psihologia judiciară	Svetlana Rîjicova	II	14	4	10	colocviu diferențiat

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore curs	Ore practice
1.	Obiectul, rolul și ariile de competență ale psihologiei judiciare	2	0
2.	Psihologia personalității infractorului	0	2
3.	Mărturia judiciară	0	2
4.	Psihologia procesului judiciar	0	2
5.	Tehnologii psihologice specifice activității judiciare	2	4
TOTAL		4	10

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice Resurse logistice	Lucrul individual
Tema 1. Obiectul, rolul și ariile de competență ale psihologiei judiciare		
<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Obiectul de studiu, scopul și obiectivele psihologiei judiciare. • Obiectivele teoretice și obiectivele practic-aplicative ale psihologiei judiciare. Beneficiarii cunoștințelor de psihologie judiciară. Rolul psihologiei judiciare în activitatea judecătorului și procurorului. Probleme practice care stau în atenția psihologiei judiciare. 	<p>Explicația Brainstorming Conversația Flipchart / tablă și cretă</p>	<p>Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale.</p>
Tema 2. Psihologia personalității infractorului		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristicile nucleare ale personalității criminale: egocentrism, labilitate emoțională, agresivitate, indiferență afectivă. • Caracteristicile cheie ale personalității delincvente: instabilitate emotiv-acțională, inadaptare socială, căutarea satisfacției materiale sau morale prin intermediul infracțiunii, duplicitatea comportamentului infracțional. • Indicatori pentru caracterizarea personalității infractorului: tipul crimei săvârșite, scopul și motivul infracțiunii, sentimentul vinovăției, modalitățile de comitere a infracțiunii, situația și provocările comiterii infracțiunii, totalitatea circumstanțelor agravante și atenuante, atitudinea infractorului față de cele săvârșite, etc. 	<p>Explicația Brainstorming Conversația Însărcinări practice. Modelări de situații Lucrul în grupuri mici Flipchart / tablă și cretă</p>	<p>Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale.</p> <p>Modelarea portretului psihologic al unui anumit tip de infractor.</p> <p>Analiza aspectului motivațional al infracțiunii în baza studiului de caz.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Tipologia infractorilor: în funcție de gradul de conștientizare și control al comportamentului criminal; tendința de repetare a acțiunilor criminale; gradul de pregătire infracțională; modul în care personalitatea infractorului afectează comportamentul propriu; orientarea sistemului de valori al infractorului. • Caracteristica psihologică a categoriilor de infractori: infractorul agresiv sau violent, infractorul achizitiv, infractorul recidivist. • Particularități psihologice ale comunicării cu infractorul. 		
<p>Tema 3. Mărturia judiciară</p>		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Problematika psihologică a mărturiei judiciare de bună credință. Problematika psihologică a mărturiei judiciare de rea credință. • Manifestările psiho-comportamentale ale persoanei în procesul de depunere a mărturiilor. • Interdependența comportamentului verbal, para-verbal și cel non-verbal. • Procesele psihice implicate în dobândirea informației de către martor. Calitatea și veridicitatea datelor dobândite prin diferite procese psihice. Memoria ca proces de stocare a informației. • Reactivarea informațiilor. Fidelitatea mărturiei judiciare. Tipuri de martori. 	<p>Explicația Brainstorming Conversația Însărcinări practice. Modelări de situații Lucrul în grupuri mici Flipchart / tablă și cretă</p>	<p>Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale Modelarea situațiilor de demonstrare a interdependenței comportamentului verbal, para-verbal și cel non-verbal al persoanei. Modelarea portretului psihologic al unui anumit tip de martor.</p>
<p>Tema 4. Psihologia procesului judiciar</p>		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Particularitățile psihologice ale acțiunilor incluse în procesul judiciar. • Aspecte psihologice ale organizării examinării în procesul judiciar. Reglarea relațiilor interpersonale în procesul analizei cazului penal: strategii de conduită. Aspectul cognitiv al activității judecătorului. • Psihologia interogării în cadrul procesului judiciar. Tactici de utilizare a întrebărilor. Întrebările utilizate pentru diagnosticul și înlăturarea mărturiilor falsificate. Psihologia duelului judiciar. • Particularitățile psihologice ale activității procurorului în procesul judiciar. Cuvântarea procurorului. 	<p>Explicația Brainstorming Conversația Însărcinări practice. Modelări de situații Lucrul în grupuri mici Flipchart / tablă și cretă</p>	<p>Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale. Argumentarea aspectelor psihologice ale rolului judecătorului în procesul judiciar. Exersarea competenței de identificare a particularităților psihologice individuale ale inculpatului</p>

<ul style="list-style-type: none"> Aspecte psihologice ale aprecierii infracțiunii și stabilirea pedepsei. Psihologia stabilirii sentinței penale. 		pentru organizarea interogării în cadrul procesului judiciar.
Tema 5. Tehnologii psihologice specifice activității judiciare		
<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <p>Psihotehnica observării profesionale Definirea spiritului de observare profesională. Componentele senzoriale și de personalitate în contextul observării profesionale. Procedee de stimulare și organizare a procesului de observare profesională: procedee care ajută la asigurarea intensității observării, procedee de organizare a procesului de observare, procedee care măresc gradul de conștientizare a celor observate și care măresc stabilitatea informațiilor obținute prin observare.</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>1. Expertiza psihologică judiciară Rolul expertizei psihologice în practica judiciară, limitele ei de competență. Ordonarea și realizarea expertizei psihologice judiciare; elaborarea și prezentarea raportului de expertiză; utilizarea rezultatelor expertizei psihologice judiciare în practica judiciară. Întrebările adresate expertizei psihologice judiciare pe dosare penale și civile.</p> <p>2. Elaborarea portretului psihologic al criminalului în baza urmelor lăsate la locul crimei. Scopul și limitele de aplicare a tehnicii. Principiile conceptuale care au stat la baza elaborării și utilizării tehnicii. Etapele de alcătuire a portretului psihologic al criminalului: reconstituirea tabloului crimei, identificarea și interpretarea psihologică a comportamentului individual al criminalului. Tehnici de identificare a acțiunilor individuale ale infractorului. Tehnici de interpretare psihologică a acțiunilor individuale ale infractorului.</p>	Explicația Brainstorming Conversația Însărcinări practice. Modelări de situații Lucrul în grupuri mici Flipchart / tablă și cretă	Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale. Elaborarea unui format pentru observare. Elaborarea unui format pentru analiza urmelor la locul crimei, în scopul elaborării portretului psihologic al infractorului. Formularea întrebărilor pentru expertiza psihologică judiciară pe un anumit tip de dosar.

VII. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă se va realiza prin următoarele metode:

- rezolvarea sarcinilor aplicative în cadrul seminarelor (modelări, studii de caz, lucrul de grup, elaborări, expres-dezbateri, etc.);
- prezentarea informațiilor culese din surse adiționale;

- prestația audientului la orele de curs.

B. Evaluarea finală se va realiza prin colocviu diferențiat la finele disciplinei de studiu, care va consta dintr-o evaluare scrisă ce va cuprinde subiectele din curriculum. Evaluarea scrisă va fi divizată în 2 părți, după cum urmează:

- un subiect teoretic;
- un subiect de rezolvare a unei situații aplicative (speță).

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative:

1. Codul penal
2. Codul de procedură penală

Literatură didactică și științifică:

1. Butoi I., Butoi T. Tratat universitar de psihologie judiciară: teorie și practică, Editura Pinguin Book, București, 2006.
2. Сафуанов Ф.С. Аффект: судебно-психологический экспертологический анализ // Психологический журнал. Москва, 2001, т. 22, N 3, с. 15-25.
3. Emilio Mira Y Lopez. Manual de psihologie juridică. București, Editura Oscar Print, 2007, 314 p.
4. Prițcan V., Asistența psihosocială a femeii victimizate / coord. Zamfir E., Zafir C. / Starea societății românești după 10 ani de tranziție. București, Editura Expert, 2000, 964 pag.
5. Prițcan V., Gribincea T., Fiscuci C., ș.a. Reintegrarea persoanelor liberate din locurile de detenție. Ghid practic. Chișinău: Editura Cartier, 2007, 183 pag.
6. Rîjicov S. Expertiza psihologică judiciară în cadrul sistemului judiciar // Expertiza judiciară în cauzele privind minorii. Chișinău, 2005, 136p. Chișinău, Combinatul poligrafic, 2005, p. 118-136.
7. Rîjicova S. Ce e bine să știi dacă ești în conflict cu legea? (Asistența minorilor în conflict cu legea). Volumul I. Chișinău, Helmax, 2004, 20 p.
8. Rîjicova S. Expertiza psihologică judiciară în cadrul sistemului judiciar //Expertiza judiciară în cauzele privind minorii /Institutul de Reforme Penale. Chișinău, Combinatul Poligrafic, 2005. – p.118-132.
9. Rîjicova S. Ghid pentru specialiștii din domeniul justiției juvenile (Asistența minorilor în conflict cu legea). Volumul II. Chișinău, Helmax, 2004, 24 p.
10. Tănăsescu, I., Criminologie, Agresologie, Victimologie, Detentologie. București: - Editura Allbeck, 2003. – 210 p.
11. Антонын Ю. «Изучение личности преступника», Москва, 1982,13 pag..
12. Васильев, Владислав. Юридическая психология: Учебник для вузов. СПб: Питер, 2000, 317 с.
13. Еникеев, М. И. Юридическая психология. – СПб Питер 2004. - 480 с.
14. Маиоров Н. И., Оброзцов В. Л. «Личность преступника», Москва, 1975, 46 pag.;
15. Нагаев В.В. Основы судебно-психологической экспертизы. – Москва: Закон и право, 2003. – 430 с.
16. Реан А.А. Судебно-психологическая экспертиза по делам об изнасиловании. – Психологический журнал, 1990, том 11, N 2, с. 74-81
17. Романов, В.В.. Юридическая психология: Учебник для вузов. Москва: Юрист, 2005. – 587 с.